

Grafološki portret Frana Govekarja

(Psihološka analiza pisave)

Pred kratkim objavljena razprava J. Páneka o Govekarju¹ je med drugim opozorila tudi na dejstvo, kako so pri ustvarjanju mednarodnih kulturnih odnosov pomembne značajske lastnosti tistih, ki so vpleteni v ta proces. To velja zlasti za male narode, kot so prav Slovenci in Čehi, saj temeljijo njihovi kulturni odnosi skoraj povsem na delu nekaj posameznikov. To je vidno tem bolj, čim izrazitejše so značajske poteze teh ljudi in čim bolj stopajo v njihovem ravnanju v ospredje osebni motivi. Zgovoren dokaz za to je Fran Govekar, na kar ob vsebinski analizi njegove korespondence pravilno opozarja J. Pánek. Vendar se lahko poslužimo še drugega vira informacij o piščevem značaju, ki ga po navadi premalo upoštevamo: grafološke analize. Namen pričujočega članka je zato predvsem ta, da na splošni ravni opomni na uporabnost grafologije v zgodovinpisju najnovejše dobe ter da poskusi z grafološkim prispevkom označiti Govekarjevo osebnost.²

I.

Grafologijo, ki ji pravimo tudi psihologija pisave, je mogoče definirati kot znanost o psiholoških odnosih med pisavo in piščim človekom. Gre za zelo mlado disciplino, ki je nastala v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja v Franciji in so jo sčasoma temeljito metodološko obdelali pretežno nemško piščoči avtorji.³ Temelji na splošno znanem dejstvu, da ima pisava vsakega človeka posebne, za pisca značilne poteze. Te nastajajo v soigri dveh različnih dejavnikov: piscu so všeč določeni optični pojavi (določene oblike in njihova razporejenost na omejeni ploskvi, pa tudi moč, struktura in barva poteze — dejstvo, ki ga dobro poznajo psihologi likovne umetnosti!), razen tega pa ima pisec posebno zasnovo kretenj, ki se kaže med drugim tudi pri pisanju (podobno kot na primer pri hoji, gestikulaciji, igri na glasbilo itd.). Oba dejavnika — vizualni (eidetski) in motorični (kinetski) — sta zakonit izraz piščevega psihičnega in do neke mere tudi fiziološkega ustroja. Naloga grafologije je torej odkrivati splošne zakonitosti tega izraza in nanašati spoznanja na konkretne primere. To disciplino danes na splošno štejemo za vejo psihologije izraza, njena praktična raba pa sodi v psihološko diagnostiko.⁴

Znanstvena⁵ grafologija se dobro zaveda svojih možnosti in mej. Iz pisave ni mogoče zanesljivo ugotoviti piščevega spola, starosti, niti morebitne izjemne genialnosti, ni mogoče z gotovostjo soditi, ali ima to ali ono duševno, še manj seveda telesno bolezen. Nenavaden značaj grafološkega spoznanja so najbolj pravilno primerjali z rentgenom, ki za razliko od zrcala odraža sliko človeka »od znotraj«: omogoča nam, da spoznamo mnoge temeljne poteze, ki so pri človekovih zunanjih izrazih prikrite, po drugi strani pa marsičesa, kar nam je pri osebnem poznavanju človeka očitno na prvi mah, sploh ne razberemo. S pomočjo grafološke metode bolje spoznamo splošne značajske lastnosti kot pa posebno nadarjenost za določen poklic.⁶

Glavni metodični problem grafologije je pravilno določanje človekovega značaja v celoti, kajti vsak posamezni grafološki pojav — ki je sam po sebi mnogoznačen — dobi določen pomen šele v odnosu do celote.

Ob vseh teh spoznanjih in pridržkih si zdaj ogledjmo nekaj pisem Frana Govekarja iz let 1908—1949⁷ in jih poskusimo grafološko razložiti.

II.

Govekarjeva pisava kaže na prvi pogled nevsakdanjo stopnjo originalnosti: o tem očitno pričajo oblike nekaterih črk, zlasti majuskul (npr. P, K), predvsem pa njihovo povezovanje (npr. d z naslednjo črko; včlenjevanje strešic). V tej pisavi očitno *prevladuje forma nad gibanjem*, tj. naravna dinamika pišočee roke je precej potisnjena v ozadje v prid vnaprej zamišljenih oblik, ki dajejo celotni pisavi odločilni pečat. S tem je povezana tudi zelo visoka stopnja »togosti« (Versteifung), tj. gibalne napetosti mišičja pišočee roke, in *ne prevelika hitrost pisanja*, tj. hitrost, s katero se je pero premikalo po papirju. Pisava *ni preveč skladna*: harmonijo celotne pisne podobe prekinjajo zlasti občasna nesorazmerja (nesorazmerno velike majuskule) in posamezna mesta z nenavadno razmaknjeno potezo (ki je posledica nenadnega močnega pritiska peresa na papir). Pisava je *nadpovprečno zvezna*, tj. sorazmerno veliko število črk je napisanih z eno potezo. Piščeva poteza je izrazito *ostra*, se pravi, da si pisec izbira pero z ostro konico in ga pri pisanju drži blizu nje, v izredno pokončni legi na pisalno raven, tako da teče na papir samo tanek curek črnila. *Način vezave* je enoznačen: *girlando*, tj. zgoraj odprt lok, piše dosledno, celo tam, kjer je po šolski predlogi predpisana arkada, tj. lok, odprt od spodaj, na primer pri črki *m*; ta girlanda je praviloma *mehanizirana*, poteze pri njej ne tvorijo mehko se bližajočih in oddaljujočih krivulj (za razliko od t. i. prave girlande), temveč se *povečini združujejo in prekrivajo*. Včasih pa se srečamo tudi s posebnim, maniranim načinom vezave, ki ga ustvarjajo podprte in deloma prekrivajoče se poteze — t. i. *duktus Sacré Coeur* (bil je predmet pouka v francoskem samostanu tega imena in še v nekaterih drugih; postal je celo ena stanovskih oznak gospa iz višjih družbenih slojev, še posebej v katoliških deželah). Pisava je *obogatena*, tj. v primeri s šolsko predlogo obsega še določene oblikovne prvine izključno estetskega značaja (prim. npr. začetni in končni lok črke »k«, zavoj pri črki »K«, levo zaokroženi konec črke »d« itd.). Prav v teh dodatkih, ki bogatijo pisavo, se najbolj očitno kaže tendenca k *levo nagnjeni pisavi*, tj. k pretiranemu obračanju peresa v levo, torej proti smeri pisnega gibanja. *Zgornje okončine črk* so v poprečju malo daljše od spodnjih. Pri tem pa so zgornje in spodnje okončine črk precej daljše od malih črk, gre torej za *velike razlike med dolžinami*.

Za potek vrst je značilno to, da posamezne besede padajo, vrsta v celoti pa teče vodoravno ali se celo dviga (tj. vsaka nova beseda se začneja višje kakor konec prejšnje besede) — vrste torej padajo v obliki strešnikov.

Naposled si oglejmo še nekaj posebnosti. Skoraj v vsakem Govekarjevem pismu bomo našli *podčrtavanje nekaterih besed* (nekatero so podčrtane celo z dvojno črto). *Začetki besed* so po navadi *poudarjeni* z obogatitvijo (v obliki girlande ali vijuge), majuskule često vzbujajo pozornost zaradi pretirane velikosti, polnosti, okrasov, močnejšega pritiska. Pri dvodelnih majuskulah je prvi del večkrat močno *zvišan* (M, N), pri drugih je včasih zvišan drugi del (V). *Konce besed* pogosto poudari zvišan pritisk, včasih je končna poteza oblikovana v kotu, drugič je zavoj obrnjen proti levi navzgor (t. im. »krivulja egoizma«) ali proti levi navzdol (t. i. »laso«) ali pa se konča s kratkim trzljajem peresa nazaj, s čimer nastane nekakšna konica (t. im. »harpuna«); na koncu vrstic so končne poteze zelo podaljšane, kakor da skuša pisec zapolniti prazen prostor med koncem besedila in robom strani. Nekatero črke (k, h, B) *padajo s svojo končno potezo* praviloma pod vrsto. Horizontalne *črtice na črki »t«* ležijo zelo neenakomerno: včasih zelo visoko — prav nad vrhom črke, drugič spet zelo nizko. Spodnji del spodnjih okončin črk ima namesto oble oblike pogosto oglato. — Posebno pozornost je treba posvetiti dejstvu, da pisec zelo rad uporablja *spiralne oblike* (»la coquille« po francoski grafologiji), na primer pri K, S, P.

Prav tako vzbuja pozornost Govekarjev *podpis*. Od ostalega besedila se razlikuje po posebni stilizaciji. Praviloma gre za večje črke in za ojačen pritisk pri začetnih, v desno obrnjenih potezah ter za končne poteze (ki so po navadi podaljšane in jih pogosto krasi »laso« ali »harpuna«). Velikost in oblika podpisa pa od primera do primera izredno niha.

V večini obdobja, ki ga tu raziskujemo, ostaja Govekarjeva pisava v glavnem brez bistvenjših sprememb. Od tridesetih let dalje je seveda mogoče opaziti manj okrasov, pisava postaja preprostejša, razlike med dolžinami se zmanjšujejo, v štiridesetih letih dobiva duktus že starinski izraz — izgublja prožnost, spremlja ga tremor.

Kot smo že omenili, ni mogoče nobenega grafičnega znaka razlagati izolirano — vsak dobi popolnoma določen pomen šele v konkretni zvezi dane pisave. V naslednjem pregledu bomo torej tudi mi pri posameznih grafičnih pojavi navajali samo tiste izmed možnih psiholoških pomenov, ki izhajajo iz danih okoliščin, tj. iz celotnega značaja Govekarjeve pisave:⁸

originalnost oblik, včlenjevanje znakov = precejšnja duševna samostojnost, intelektualne sposobnosti, šolan intelekt

poudarjena forma = v ospredje se prebijajo zavestno izbrana življenjska stališča v škodo spontanitagnonskih in čustvenih vzgibov

precejšnja »togost« = trdnost, neupogljivost, nestrpnost, celo trdota

počasnost pisanja = vztrajnost, previdnost; nagnjenje k pesimizmu

neskladnost = pomanjkanje notranje harmonije, hitra razdražljivost

močno zvišanje, ki včasih povzroča celo velike disproporcije = hrepenenje po izrednem položaju kot kompenzacija občutkov manjvrednosti

zveznost = kombinacijska sposobnost, smisel za stvarnost, rutina

ostra poteza = odločnost, kritičnost, pomanjkanje strpnosti

mehanizirana girlanda = ponarejena, rutinirana ljubeznivost, konvencionalna prijaznost

duktus »Sacré Coeur« = hinavstvo, uglajeno nastopanje
obogatitev = bogata predstavna moč, nagnjenje k obilju in blišču, k zunanjim učinkom, mnogoznačnost; domišljavost

levost = nagnjenje k občutljivosti, užaljenosti; smisel za dobiček, preračunljivost, neprozornost

z dolžino poudarjene zgornje okončine črk = silovit temperament, sposobnost za navdušenje, vtikanje, nagnjenje k abstraktnemu mišljenju in iluzijam

velike razlike med dolžinami = neuravnovešenost, nemir, častihlepnost, podjetnost

v obliki strešnikov padajoča (a v celoti vodoravna ali dvigajoča se) vrsta = stalen boj z depresijo in občutkom manjvrednosti; notranjo negotovost nadomešča zvišana delovna vnema

pogosto podčrtovanje besed = potreba »biti važen«, nagnjenje k prenapetosti, eksaltaciji

začetki besed

(= izraz zavestnega, hotenega stališča do okolja)

girlanda = bahava vljudnost, prijaznost

vijuga = poskus »kriti si hrbet«

obogatitev, poudarjanje majuskul z višino in s pritiskom = prizadevanje po ugajanju, želja po efektu, občasni izbruhi arogance

konci besed

(= izraz dejanskega, nehotenega, neposrednega odnosa do okolja)

končni kot = nenadni, nepričakovani izrazi trdote, togosti

»krivulja egoizma« = izraziti egoizem, smisel za zaslužek

»laso« = nečimrnost, pridobitništvo, spletkarstvo

»harpuna« = pohlepnost, grabežljivost, trdovratno zagovarjanje svojih stališč

podaljšane poteze na koncu vrstic = sumničavost, opreznost, nezaupanje

s pritiskom poudarjena končna poteza = trmoglavost, potreba »imeti zadnjo besedo«

Razlaga k slikam na str. 71—74:

1 — včlenjevanje strešic; 2 — prvine, ki prekinjajo skladnost (harmonijo) pisave: a) disproporcije, b) nenadno močan pritisk peresa; 3 — zvišanje; 4 — mehanizirana girlanda, vrstica pada v obliki strešnika

5 — način vezave »Sacré Coeur«; 6 — velike razlike med dolžinami poudarek na visokih zgornjih okončinah črk; 7 — uvodna girlanda — končni kot; 8 — vijuga; 9 — »krivulja egoizma«; 10 — »laso«; 11 — »harpuna«

12 — podaljšane poteze na koncu vrstic; 13 — s pritiskom poudarjena končna poteza; 14 — horizontalne črtice na črki »t«; visoko — nizko; 15 — spiralne oblike

16 — podpis (iz leta 1907, 1909, 1918, 1931)

1 ^{nov.}

2
a Predragi gospod prijatelji,

Danes je se čas, da vam želim
novo leto. Nisem in ne bom pozna

in
kipelem v Druzo ker si
vseti ti. Lepo pozdravim, da

b
Senzel Kralj 3 Matija ke
orlester tudi vam

4 da vam nisem mogel več

12 al, jaz
uak gladi-
orkestra.

kouadri
rad wa
inistrora

fooru

13 igra
mesnik

igral
me

glasbe

sopranotho za bruceke

74

Kalista Kot ste

15 v Prago, Taj
Koučuo

horizontalne črtice na črki »t«: visoko = vzvišenost, samovoljnost
nizko = popustljivost

spiralne oblike (»les coquilles«) = egocentrizem, narcizem, želja biti zanimiv, koketerija

podpis: praviloma večji (v primerjavi z besedilom) = piščevo resnično samoljubje je večje kot pisec to kaže

precej spremenljiv = veliko nihanje samoljubja in zaverovanosti vase

prečne poteze črke F so usmerjene postrani navzgor in poudarjene s pritiskom = očitno poudarjanje lastne osebe

poudarjanje konca s pritiskom = želja, vzbujati vtis odločnosti, samostojnosti človeka, ki ne podlega tujim vplivom

Ta pregled že jasno kaže, s kakšno osebnostjo imamo opravka. Gre za inteligentnega in izobraženega človeka, ki svojih sposobnosti nikakor ne name-rava prikrivati in noče ostati v ozadju. Rad se postavlja, v družbi uglajeno nastopa, rad leporeči, s prijaznostjo si zna na mah pridobiti simpatije, zna pa tudi imponirati s suvereno, efektno gesto. Kdor ga spozna поблиže, je razočaran. Spoznal bo, da tako očitna vljudnost ne prihaja iz dobrega srca, temveč prej iz preračunljivosti, dalje, da se v intimnejšem stiku ta vljudnost pogosto umakne trdoti in aroganci, kakor hitro se piscu dozdeva, da so ogroženi njegovi osebni interesi. Prav ti pa v resnici določajo piščevo ravnanje. Slava in pridobitništvo sta cilja, za katera piscu ni žal delovne energije (ki je ima precej), samo da bi ju dosegel, toda v primeru potrebe se ne ustraši niti manj častnih sredstev tja do pravih spletk.

Kdor bo pisca поблиže spoznal, bo opazil tudi nenavadno neuravnovešenost njegovega značaja in torej tudi nepreračunljivost njegovega ravnanja. Ker je danes vljuden in prijateljski, jutri surov in odklonilen, enkrat voljan in spravl-jiv, drugič vzvišen in brezkompromisen, je vir mnogih razočaranj, nesporazumov in konfliktov.

Če gremo še globlje k temeljem te zapletene osebnosti, bomo videli, da je že tukaj notranje protislovje. Protislovje med tem, kar pisec v resnici je, in tem, kar bi hotel biti. Spoznali bomo, da še zdaleč ni tako samogotov, kot to kaže s svojim nastopom, da, da sta marljivost njegove dejavnosti in bahavost njegovih izjav pogosto prej podzavestna kompenzacija lastne nezadostnosti in negotovosti. Za človeka, ki skriva v sebi tako bolečo, neozdravljivo točko, je naravno, da je nemiren in nepomirjen sam s seboj in z okolico. Po navadi je sumničav, lahko ranljiv v svojem ponosu in prav lahko ga razdraži tudi malenkost.

Da bi bolje razumeli Govekarjevo dejavnost in njegovo življenjsko usodo, primerjajmo njegov značaj še z značajem njegovega največjega leposlovnega tekmeča Ivana Cankarja. Zadostuje samo kratka analiza Cankarjeve pisave⁹ in že dobimo veliko, naravnost kontrastno razliko med obema.

Cankarjeva pisava je zelo skladna (nastaja z neprestanim premikanjem peresa, brez večjih odklonov in okvar v procesu pisanja in polni pisno ploskev tako, da so posamezne oblikovne prvine medsebojno v ravnotežju — nobena izmed njih ne izstopa v ospredje v tolikšni meri, da bi motila enovito podobo

celote), *nadpovprečno zvezna, široka in v desno nagnjena*, prevladujoč način vezave je *nitkast* (tj. nedoločno valovita poteza — npr. pri črkah m, n, u), *razlike med dolžinami so velike*; v *gornjem delu* je očitno *nagnjenje v levo* (črka d, strešice nad črkami); *podpis je preprost* (samo inicialke so večje, na koncu pa je preprosta parafa) in *harmonično včlenjen v besedilo*.

Pisec te pisave ne pozna (za razliko od Govekarja) nobenih notranjih bojov, njegov značaj je enovit — ni se mu treba pretvarjati ali kaj prikrivati in tega niti ne poskuša: predstavlja se tak, kakršen je. Zaveda se svojih izrednih kvalitet (podpis!), vendar jih jemlje kot samoumevnost, instinktivno veruje vase. Njegov odnos do zunanjega sveta je živahen, spontan, neposreden; željno, nestrpno hiti vedno za novimi vtisi in doživetji (širina, nagnjenje v desno, velike razlike med dolžinami, nitkasta vezava); pri tem pa ima poseben notranji odnos do preteklosti in refleksije, ki ga je mogoče označiti kot lirizem (levost v zgornjem delu). O umetniških nagnjenjih priča tudi to, da prevladujoč motiv pišečevih dejanj ni razum, temveč iracionalne sile: čustvo, instinkt, intuicija. Te ga vodijo in tako hiti za svojimi cilji željno in z nekakšno nezavedno, nehoteno gotovostjo. Seveda ne moremo zanikati, da ga njegov živi, impulzivni temperament in pomanjkanje zadržanosti z lahkoto zapeljejo tudi k nepremišljenim, lahkomišelnim dejanjem.

(Iz češkega rokopisa prevedla Zdenka Jerman)

OPOMBE

¹ Jaroslav Pánek, *Osobnost Frana Govekara ve světle soudobé české publicistiky a jeho »pražské« korespondence* (Osobnost Frana Govekarja v luči sodobne češke publicistiky in njegove »praške« korespondence — Přehled IX, Daruvar 1975, str. 79 do 101). — Pričujoča grafološka analiza tematsko navezuje na razpravo: Jaroslav Pánek, *Pisma Frana Govekarja Čehom* (Prispevek k zgodovini slovensko-čeških odnosov v prvi polovici XX. stoletja). Dokumenti SGM, X (1974), s. 20—44; XI (1975), s. 27—47, 124—144; XII (1976), s. 58—82. V razpravi so objavljene tudi reprodukcije celotnih strani iz Govekarjevih pisem; zato so bili v slikovno dokumentacijo k pričujoči razpravi uvrščeni samo izrezi iz pisem s posameznimi grafološkimi znaki.

² Pobudo za to delo mi je dal osebni razgovor s prijateljem Jaroslavom Pánekom. Dr. Pánek mi je tudi posodil rokopisni material za analizo.

³ Doselej najboljši pregled zgodovine grafologije sta podala Wilhelm Helmut Müller — Alice Enskat v knjigi »Graphologie gestern und heute« (Stuttgart 1951). Od izida te knjige so grafološko raziskovanje obogatila nekatera nova dela načelnega značaja. Vsa so komentirana v temeljni grafološki reviji *Zeitschrift für Menschenkunde* (Wien — Stuttgart; izhaja od l. 1936).

⁴ Najnovejši sistematski pregled vse snovi, prilagojen potrebam visokošolskega študija, nudi knjiga Wilhelm Helmut Müller — Alice Enskat, *Graphologische Diagnostik, ihre Grundlagen, Möglichkeiten und Grenzen* (2. Aufl., Bern u. Stuttgart 1973).

⁵ Ta pridevnik je treba žal še vedno poudarjati, kajti še danes obstajajo različne diletantske in šarlatanske prakse, ki si privzamejo naziv grafologija, čeprav imajo z njo prav tako malo skupnega kot alkimija in kemija ali astrologija in astronomija.

⁶ Na rovaš grafologije slišimo različne skeptične opazke, kot npr.: Človek vendar piše bolj ali manj tako, kot se je tega naučil v šoli; razen tega lahko zavestno spreminja podobo svoje pisave; njegova pisava se podreja določenim nehotenim spremembam zaradi pišečevega trenutnega razpoloženja in se pogosto močno spreminja tudi za pišečevega življenja; na podobo pisave delujejo fiziološki in mehanski dejavniki (npr. tremor zaradi utrujenosti, bolezni ali starosti, različne spremembe pisave kot posledica različnega pisalnega pribora — peresa, črnila, papirja, podloge). — Nobena izmed teh opazk ne more ovreči možnosti grafološke diagnostike. Res je sicer, da dá šolska predloga, po kateri se je pisec učil pisati, osnovni tip vsake pisave; toda vsak pisec se na določen način oddaljuje od nje in grafolog gleda prav na tiste

individualne odklone. Res je, da znajo razni ljudje z različnim uspehom namenoma spreminjati svojo pisavo; a tako storijo vedno za ceno večje zbranosti pri pisanju, in kadarkoli pozabijo na ta svoj namen, se zakonito vrnejo k svoji edini normalni pisavi, ki najbolj ustrezno izraža njihovo osebnost. Trenutno razpoloženje vpliva na pisavo prav tako, kot s svojim trenutnim vplivom obarva tudi piščev značaj — in podobno je tudi s postopnimi spremembami človekovega značaja: tudi te povzročajo ustrezne spremembe pisave. Fiziološke okvare (zlasti če gre za piščev vid in piščo roko) kot tudi neugodne okoliščine pri pisanju (npr. neprimerna svetloba, neugodna drža pri pisanju, neprimeren pisalni pribor ali papir) lahko zares zelo omejijo izraz piščeve osebnosti pri porajajočem se rokopisu, in grafolog mora z vsem tem računati.

⁷ Predmet analize so Govekarjeva pisma J. K. Strakatemu, Fr. Táborgskemu in Fr. Ad. Šubertu, vsa shranjena v Památníku národního písemnictví v Pragi, in R. Noskovi-Naskovi; njeno zapuščino hrani arhiv gledališkega oddelka Narodnega muzeja v Pragi.

⁸ To moram izrecno poudariti, drugače bi bralec lahko zmotno mislil, da ta grafološki »slovarček« nujno velja tudi za druge pisave.

⁹ Glej npr. reprodukcijo ene strani njegovega pisma Ruženi Noskovi-Naskovi iz l. 1906, ki jo je objavil D. Moravec na 2. str. 25. zvezka te revije (letnik XI — 1975).

Un portrait graphologique de Fran Govekar

L'auteur du traité, Monsieur Stanislav Polak (né le 4 janvier 1936) était archiviste (directeur des archives d'histoire à Příbram en Tchécoslovaquie Centrale), un des historiographes régionalistes principaux. Il s'intéressait avant tout aux recherches des sciences annexes de l'histoire (surtout à la diplomatique et à la paléographie) et à l'analyse scientifique de l'écriture (c'est-à-dire à la graphologie). Sa monographie »Studium novověkého písma. Problémy paleografie — Forschung der Neuzeit« (Probleme der Paläographie (Příbram 1973) qui obtint un succès considérable auprès des spécialistes en Europe, représente un ouvrage fondamental de ce genre dans la littérature tchécoslovaque. Les réflexions principales sur cette problématique ont été reprises dans son traité de synthèse »Paläographie als graphologische Hilfswissenschaft« (Zeitschrift für Menschenkunde 38, Wien—Stuttgart 1974, S. 354—372). Dans ce traité, il s'est intéressé, pour la première fois, à un thème slovène. Il a été par Zdenka Jerman de l'original manuscrit tchécoslovaque écrit pour les Dokumenti SGM avec la collaboration du professeur A. Trstenjak pour la terminologie graphologique.